زمانہ حال کے خودغرض و جاہل مولویوں
صوفیوں اور مقتیوں کے حالات

تبلیغی ڈھولے

من تصنیف

محمد الدین عادل لنگاہ راجپوت ساکن ادرحماں شیخاں
ڈاکخانہ بھابڑہ ضلع شاہ پور

دسمبر ۱۹۳۷ء

تعداد ۱۰۰۰ — بار اوّل — قیمت ۱/
اللہ بخش سٹیم پریس قادیان میں باہتمام چوہدری اللہ بخش پرنٹر چھپا

عرضِ حال

۱۹۳۲ء میں خاکسار نے جٹ جھّا نام سے مخلوط مضامین کے ڈھولوں کی ۵۰۰ [illegible] کی قلیل تعداد میں طبع کروائی۔ جو کہ ہاتھوں ہاتھ نکل گئی۔ اور زمیندار لوگوں میں تبلیغ کیلئے بہت مفید و مؤثر ثابت ہوئی۔ اسکے بعد آشنا و نا آشنا دوستوں کی طرف سے دوبارہ کاپی چھپوانے کے متعلق بہت ہی تقاضا ہوتا رہا۔ مگر میری طبیعت اس طرف نہ لگتی تھی۔ بالآخر سیّد ولی اللہ شاہ صاحب ناظر دعوۃ و تبلیغ کی زبانی کئی دوستوں نے کاپیاں چھپوانے پر زور دیا۔ جسکا ذکر خاکسار نے حضرت امیر المومنین ایدہ اللہ سے بغرض دعا کیا۔ حضور نے خاص دلچسپی کا اظہار فرمایا۔ اور دعا فرمائی۔

جس کے نتیجہ میں خاکسار نے از سر نو علیحدہ علیحدہ مضامین کی کاپیاں بنانی شروع کر دیں۔ اور علامات **زمانۂ مہدی۔ علمائے زمانہ۔ پیروں کے حالات۔ خلافت ثانیہ** چار کاپیاں تیار کر لیں۔ مگر بوجہ سارا سال صحت خراب رہنے اور مالی تنگی کے انکی تصحیح و ترتیب اور طباعت سے قاصر رہا۔ اب بھی طبیعت پر زور ڈالکر صرف علمائے زمانہ اور پیر دو کاپیاں جو کہ دلچسپ مضامین اور حوالجات کا مجموعہ ہیں طبع کروا کر ہدیۂ احباب کرنیکے قابل ہو سکا ہوں۔ کم علم دوست بھی اس سے اچھی طرح تبلیغ کر سکیں گے۔ باقی کاپیاں انشاء اللہ آئندہ جلسہ سالانہ پر طبع کرانیکا ارادہ ہے۔ دوست میرے لئے خاص دعا فرمائیں۔ خاکسار نے تمام مسائل مندرجہ ہر دو کاپیوں کو تفصیل سے نظم میں ڈھالنے کی کوشش کی ہے۔ دیہاتی تبلیغ کے شائقین کو چاہیئے کہ پہلے تمام باتوں کو اچھی طرح ذہن نشین کر لیں۔ اگر کسی بات کی سمجھ نہ آئے تو کسی اہلِ علم احمدی سے پوچھ لیں۔

ڈاکٹر منظور احمد صاحب شاعر بھیروی نے تصحیح کتابت اور طباعت کے کام میں میری خاص طور پر امداد فرمائی ہے۔ جس کے لئے میں اُنکا بہت ہی ممنون ہوں۔ اسی طرح عزیزم مولوی عبدالکریم صاحب شرما متعلم جامعہ احمدیہ و جناب مولوی محمد اسمٰعیل صاحب ذبیح مولوی فاضل نے بعض حوالجات کی درستی میں مجھے خاص طور پر امداد دی ہے۔ اس لئے وہ بھی خاص شکریہ کے مستحق ہیں۔ اللہ تعالیٰ ان سب کو جزائے خیر دے ؂

خاکسار عادل

بسم اللہ الرحمن الرحیم ———— نحمدہٗ و نصلی علیٰ رسولہ الکریم

الاکھ حمد الٰہی صفت عالم الغیب نشاناں دی
دسّی اپنے خاص حبیب نوں آون والی علامات نسماناں دی
تارے مدھم ہو جاسن ہوسی روشنی گل شمعداناں دی
اِذَا النُّجُوْمُ انْکَدَرَتْ شہادت نال فرقاناں دی
یعنی عالم عمل نہ کرسن جاسی گوگڑ ودھ ودواناں دی
خدمت دین دی کر نہ سکن پوسن منجی تل تھکاناں دی
روگی مرتاں دے حال ونجاتے نشانی منہ یرقاناں دی
دشمن دین دے غلبہ کرسن ویکھ سکھنی پھوک پہلواناں دی
عادل حلے ہوسن اسلام تے جویں آہرنے گھوک وداناں دی

ب ۔ بدتر حالت راہبراں عل گجھ نہ شور زباناں دی
پیراں تے عالماں دیاں تھاداں بن سن شکل دوکاناں دی
لیکھا وہ تے فتوی ئے لے پراں بھنڈی چھوڑ بیاناں دی
گدیاں جاسن بن جاگیراں کرسن دنیا حاصل شاناں دی
مڑھیاں روضیاں تے دولت لگسی ہندواں مسلماناں دی
گرجے مندر تے وچہ مسیتاں گل دنیادار پردھاناں دی
چلسی بالکل نقش یہوداں دے امت سرور دوہاں جہاناں دی
(بخاری) لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ کَانَ قَبْلَکُمْ فرماناں دی
شِبْرًا بِشِبْرٍ گٹھ بھر وِتھ نہ رہے نشاناں دی
عادل کینا نہیں مبالغہ گل دسّی اے سچ بیاناں دی

ت ۔ تذکرہ کھول کے دساں جویں وچہ قرآن اخبار اے
سنو سوہنی پاک کلام اندر اللہ صاحب دا ایہہ قرار اے
اِذَا النُّجُوْمُ انْکَدَرَتْ میلی تاریاں دی ہوئی چمکار اے
یعنی جہڑے عالم دین دے اونہاں ہونا بہوں نکار اے
کوئی کم نہ اونہاں توں سورسی اندرے بہنا بن بیمار اے

کائی فیض پہنچا نہ سکسن جیسے بُرا روگ بخار اے
نہ جسم تندرست نہ رُوح چنچل اندرے گھا کوئی آزار اے
بہن کل مصیبت تے حجرے کرنا گند اسٹ کھنگار اے
لگدے پھرن اعتراضاں تو ڈردے ڈولے تھم نہ دتی سہار اے
جا بسن مغز بغل نماز دا ہونا ورلا کوئی دیندار اے
ہوسن نہیں قبول دعاواں بہنا سکھنے ہتھ پسار اے
نہ مسئلے حق دسیسن چھڈ نا دین دا علم دسار اے
اوتو ہوسن نہاتے دھوتے ہونا دلاں دے اُتے غبار اے
باہروں جاپسن قطب زمانے دے اندروں ڈھیاں دل آزار اے
ظاہرا خدمت دین دی کرسن کارن پیٹ ہونی سب کار اے
مال کھاسن نال بدنیتاں لینا کھا کے نہیں ڈکار اے
عادل اوسی زوال اسلام تے ڈیگر ڈھپ جیوں سُست رفتار اے
ث۔ ثابت نال حوالیاں کرنی ساری گل گفتار اے
اِذَا الْکَوَاکِبُ انْتَثَرَتْ تارے چڑسن تے ہونا دھندکار اے
یعنی نیک علماء نہ باقی اونہاں جانا چھوڑ سنسار اے
تے پچھے نام دیاں عالماں ساریاں سٹنی ڈیوٹی ادھ چکار اے
فرائض منصبی توڑ نہ جاسن دِل وچہ نہ امن قرار اے
کرسن سازشاں نال بیگانیاں ہونا قوم دا اونہاں غدار اے
بیلی مطلب دے ہوسن ہونا کسے دا دلوں نہ یار اے
ہوسن آپس وچہ عداوتاں سیاں جانا چھوڑ بھنڈار اے
بے عزت آپ بھی ہوسن کرنا امت نوں نالے خوار اے
جھیڑے کسے نہ کم دے ڈانگری بہنا اونہاں بھی بن مختار اے
عادل واضح طور علما والی اگلی کاپی تے مثل نیار اے
ج۔ جوڑیاں دلوں نہیں گلاں نہ کوئی گلے دی طرف میلان ایں
رکیتی حضرت علیؓ روایت مشکوٰۃ دے وچہ بیان ایں

۱؎ وفات نامہ نبی کریم صلعم مطبوعہ مطبع [illegible] الٰہی بخش ۲؎ سورہ ۸۲ انفطار

لَا یَبْقیٰ مِنَ الْاِسْلَامِ اِلَّا اِسْمُہٗ فرمان ایں
فقط نام اسلام دا رہسی ہونا خالی وِرد زبان ایں
اَوسی دُنیا تے ہِک زمانہ جاناؔ دین دا بھجّ تران ایں
جو جو دُنیا تے گل بُرائیاں کُفر شرک تے جُرم عصیان ایں
مُسلماناں دے وچہ موجُود نے مخالف شرع دے کُل سامان ایں
عادلؔ تند نہیں ٹُٹی تانی تانے پیٹے نوں کھا گئی پان ایں
ح۔ حالت ساری آون والی ہوئی حضرت تے پہلوں عیان ایں
وَلَا یَبْقیٰ مِنَ الْقُرْاٰنِ اِلَّا رَسْمُہٗ۔ نشان ایں
نہ رہسی چمک حقیقت دی رہنا رسمی طور قرآن ایں
یعنی اصل اصول تے معرفت اُٹھ جانا علم عرفان ایں
رمزاں راز حقانی نکتے گئے بُھل نہ کسے دھیان ایں
جتنے حُکم احکام قرآن دے کیتی سبھناں توں کنڈ جہان ایں
کر کے ہِک ہِک حُکم خُداداد تا عملاً چھوڑ قرآن ایں
لِکھیا ست سو وار نماز دا جھیڑا چھڈیا حُکم رنجان ایں
عادلؔ سجدہ ہِک نہ کیتا ناہیں ہویا رد شیطان ایں
خ۔ خواری تے حال مسکینی کئی مومناں چھڈ قرآن ایں
جھیڑی بیقدری اَج زمانے سبھناں تے حال عیان ایں
کیتیاں دھڑے ولہیٹ کے ستھاں تے جھنے بجھدا مال حیوان ایں
آکھن برکت ایس دی رہنا بیماری تو امن امان ایں
ایہہ گردا دُور بلاواں نوں رہندا ڈیرا آبادان ایں
کئی صدیاں تے ورہے وہانے ہویا دھوئیں وچہ غلطان ایں
بدبُوئیں گوبر دیاں آون ہوندا گندگی دار مکان ایں
عادلؔ جھوٹھیاں قسماں واسطے رکھیا چاڑھ غلاف حلوان ایں
د۔ دُوری ہو گئی معرفت تھیں ظاہر باطن نہ ادب ایمان ایں
چنگی عزت کلام الٰہی دی چنگا ایس تے دلول ایقان ایں

۱۔ زوال کل جو ... ۱۳۲۱ و غایت المقصود جلد ۲ صفحہ

کدی لاہ کے ڈِٹھا نہ پھولیا دِل وچہ نہ شوق دِھیان ایں
اگلی پچھلی خبر نہ کائی مسلمانی دا ایہہ نشان ایں
ہوندے ختم اسقاط پئے قرآں تے ہدیہ پنج پار نال گذران ایں
اگے بُہتی دے ڈھوارکھن دیندی حسب توفیق تے شان ایں
سرہانے رکھن وچہ دھماہن دے جمن والی نوں خوف نہ جان ایں
کئی آیتاں طور تعویذاں دے لکھ ویچیاں گھت دوکان ایں
کائی حب سر پیڑ پچھادیں دی رکھن وار کوئی تپ بحران ایں
آن ویچیا دِین علماواں لایا سننے بھار ایہہ نقصان ایں
اونہاندا کھٹی کھٹن والا سُتیاں بیٹھیاں ایہہ قرآن ایں
عادل دسین حق خدا اگے کیتا ظالماں ظلم طوفان ایں
ذرہ فرق نہ رہگیا پورا ہویا حدیث بیان ایں
مَسَاجِدُ هُمْ عَامِرَةٌ ہونا مسجداں عالی شان ایں
وَهِیَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدٰی ہونا خستہ حال ویران ایں
جہڑا اجکل حال مسیتاں دا حاجت دسن دی نہیں عیان ایں
وسیرا وچہ چمگادڑاں دا یا چڑیاں دا شور فغان ایں
سیاں لالیاں دے ڈیرے راتیں اُکا ہی چان نُمان ایں
اندر وڑن تے دِل نہ ڈھکدا عادل اوندا خوف ڈران ایں
س راکھے گئے مسیتاں دے کھلا سُنجاں دِسدا بھان ایں
تھوڑا اگے ہی شوق نماز دا وِرلا اوندا کوئی دھون جھکان ایں
اگوں مُلاں سنے مقتدی ہوندا اتھہ بر جنگ مچان ایں
بڑ ھکے ہُٹھ تے کڈھدا ڈولیاں پھٹے سڈھے دی جوہیں اڑان ایں
وہابی شیعہ مرزائی چکڑالوی وڑے کوئی نہ ایہہ اعلان ایں
مخالف مُلاں دے رکھ عقیدہ ایویں کسے نوں غلط گمان ایں
ہووے داخل تاں دھکے کھا کے اٹھا ہوندا پشیمان ایں
فرمایا تدے مَسَاجِدُهُم حضرت مَسَاجِدَ الله دی پھچان ایں

سا غیر مقلدین سے مخالطت اور مجالست کرنا - انکو اپنی خوشی سے مسجد میں آنے دینا شرعاً ممنوع ہے - ان کے پیچھے نماز درست نہیں - رسالہ جامع الشواہد فی اخراج الوہابیین عن المساجد صلا مصنفہ

ص نیز کئی مسجدوں پر امتناعی بورڈ لکھے ہوئے ہیں - مثلاً جامع حنفیہ بھیرہ و کوٹلی پٹھاناں وغیرہ ؛

آہی شتھری جگہ عبادت دی کیتا استعمال حیوان ایں
ساری حالت دس نہ سکاں اگوں کردی شرم زبان ایں
عادل گھولے گند علماواں دینی اللہ ہی آپ امان ایں
ذ۔ زوہدی تے فقر مجاہدے دسین چھوڑ نہ سچ زبان ایں
عُلَمَاءُ هُمْ شَرٌّ مَنْ تَحْتَ اَدِيْمِ السَّمَاءِ خاص بیان ایں
یعنی جہڑے علماء زمانے دے اونہاں ہونا خاص شیطان ایں
جتنی مخلوق تلے اسمان دے جو کوئی جن انسان حیوان ایں
ہوسن کل تو ودھ شرارتی کرنا دین دا ایہوں نقصان ایں
ویکھو فتنے فساد دیاں بانیاں گھولی ڈرلی وچہ جہان ایں
اعتراض غیراں تو آپ کروائے مسئلہ ناسخ منسوخ بیان ایں
ایڈا انہیں قصور ایہہ پہلیاں دا نیک نیتی نال چلان ایں
کیتا چوہدھویں صدی دیاں مولویاں ایہہ مسئلہ نشر جہان ایں
آکھن آیتاں کئی منسوخ نے گنتی پنج سو وچہ قرآن ایں
کسے ویہہ۔ پنجاہ۔ چھیاٹھ دسیاں کوئی پنجاں تے کھلا حیران ایں
اوہڑی کسے تو نہیں جے آکھدے ساڈا کامل ایہہ دیوان ایں
نالے مشکل متشابہ۔ مقطعات مطلب جنہاں دا نہیں عیان ایں
نہیں بھنے بھاج سراٹے دی عادل رکھیا تنگ میدان ایں
س۔ سرشت انہاندی اوپری گلاں سُن کے عقل حیران ایں
انہاں لائے الزام خدا تے ہوندا اُسن کے دل بریان ایں
آکھن رب۔ رحمان۔ رحیم۔ قادر وڈی اوسدی اوپری شان ایں
جتنے رحمت دے آہن خزانے بیٹھا نبی تے کر قربان ایں
ہن کسے نوں کی اوہ دیوے اوہدے کول نہ کجھ سامان ایں
سارا سودا سودِکانا بیٹھا خالی کر دوکان ایں
اگے آہا ہمیشہ بولدا اگوں کیتی بند زبان ایں
اگے لکھاں مرسل بھیجے پر اگوں بند فیضان ایں

پہلی امتاں تے فضل ہزاراں حصے ایس دے کفرِ عصیان این
عادل خیرِ امت آکھ کے ہُن بھُل گیا عہد پیمان این
ش۔ شرفِ مکالمہ نہ رہیا ہوئی بند ملاقات انسان این
رہندا غضب دے وچ ہمیشہ کہیا چنگا اوہ سُلطان این
ہویاں رسماں بند انعام دیاں گیا پکا لگ تاوان این
ڈگری۔ سند نہ کسے نوں دیندا لیندا پیا برابر امتحان این
اپنے خلاف قانونِ قدرت دے لگا کرن ویران بُستان این
گیاں رُتیں لنگھ بہار دیاں اگوں رہنی صدا خزان این
حضرت عیسےٰؑ دی واری بھی ڈریا تاہیں لیگیا چک اسمان این
عادل دھوکا دیہہ یہودیاں نوں سُولی چاڑھیا ہوا انسان این
ص۔ صاف نشانیاں آگیاں ہویا آن کمزور اسلام این
گئے عالِم اُٹھ قرآن دے خالی رہیا برائے نام این
کیڈے گھوے گند مفسراں ناہیں سوچیا کُجھ انجام این
نہ اپنے عقل دوڑائے نہ سمجھیا بھیت کلام این
اٹکل پچو کر تفسیراں سارا کوٹ اوسار یا خام این
عادل رکیتی نقل عیسائیاں دی نُوری ملکاں تے جڑیا الزام این
ض۔ ضامن آپ نقصان دے جنہاں رکیتا دین بدنام این
آکھن اُترے زمین فرشتے ہارُوت مارُوت جنہاں دا نام این
اللہ لئی آزمائش اونہاں دی پھسدا اکویں شکار وچہ دام این
آکھن زُہرہ تے عاشق ہوگئے چھڈی ازل دی ترور لگام این
کرکے ثابت جُرم اونہاں دا ہولے کیتا خُوب انتظام این
بابل شہر یک ڈل پُرانی اُلٹا ٹنگیا اوس مقام این
ساری دُنیا دا دُھوں اونہاں دی کردا ناسیں ورنج آرام این
ایہہ مسئلے آہن عیسائیاں دے آن پھیلیا مرض جذام این
عادل جنہاں خُفیہ تے ظاہر اسلاماں نوں لیا انتقام این

۳۳ کوئی نہ کوئی بھید ہوتا ہے۔ اور قرآن کا بھید اوائل سُوَر میں ہے۔ ترجمہ عربی عبارت تفسیر کبیر جلد ۱ صفحہ ۲۷ مصنفہ علامہ فخر الدین رازی ؛
۱۳ تفسیر خازن زیر آیت ببابل ہاروت و ماروت سورۃ بقرہ ع ۱۲ و بعض دیگر تفاسیر

ط۔ طور طریقہ اوپرا تفسیراں والیاں تو ہویا ایہہ کام ایں
بعضیاں دین دی خدمت بھی کیتی پر غلطیاں طعن مدام ایں
لائے سُن الزام پیغمبراں تے کیتا پاکاں نوں مُفت بدنام ایں
خاکی ۔ نوری تے آتشی دا تولیا ہکّی بھاء گدام ایں
آکھن آدم[1] شرک کمایا لیا اِبلیس دا مَن پیغام ایں
نالے یُوسف[2] نال زلیخا دے کیتا قصد حرام ایں
آئی شہوت چالی مرداں دی بھُلا مولا دا حکم احکام ایں
کیتی گھر پھُوپھی دے چوری بُت سونے دا کر اہتمام ایں جلالین صفحہ ۱۹۴
ترے واری حضرت ابراہیمؑ نے موہوں بولیا جھُوٹ کلام ایں
لَمْ یَکْذِبْ[3] اِبْرٰھِیْمُ اِلَّا ثَلَاثَ کَذِبَاتٍ حوالہ بیشمار الزام ایں
آکھن صرف تراوے جھُوٹ لئے کھڑا ہتا کوئی شور ہنگام ایں
جنہوں مِلیا لقب صِدّیق دا مِلی سَنَد ایہہ طور اِنعام ایں
اِنَّہٗ کَانَ صِدِّیْقًا نَّبِیًّا مریم ع ۳ منّو نبیکاں دا بیچ امام ایں
ہوندا اوہ صِدّیق جس کدی بھی بولیا جھُوٹ نہ کسے ایام ایں
جھُوٹ بول کے جنّت وڑ گئے حضرت ادریسؑ دے مگر اتہام ایں
ہوری کسے نوں کی شکایت گلاں دی سُن دُشنام ایں
بچیا پاک گروہ نہ انہاں تو عادل جھگڑا ڈھو دا ایہہ ورِیام ایں
ظ ۔ ظنّی بہوں روائیتاں حوالہ بیشمار اسناد دا سے

---

[1] اول جو حمل ہوا۔ اِبلیس ایک نیک مرد کی صُورت میں آیا۔ اور ڈرایا۔ کہ تیرے پیٹ میں شاید کچھ بلا ہے۔ جب دونو دعا کرنے لگے۔ تب یہ کہا۔ کہ میری دعا سے یہ بلا بدل کر بیٹا پیدا ہوگا۔ اس کا نام رکھیو عبدالحارث۔ حارث شیطان کا نام تھا۔ وہی کیا۔ اس قصے میں پیغمبروں سے شرک ثابت ہوتا ہے یا یہ قصہ غلط ہے۔ حاشیہ مترجم شاہ رفیع الدین و تفسیر جلالین و جامع البیان مجتبائی صفحہ ۱۴۲ و معالم التنزیل زیر آیت فلما اتٰھما سورہ اعراف رکوع ۲۴۔

[2] وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ اَیْ قَصَدَتْ مِنْهُ الْجِمَاعَ وَهَمَّ بِهَا اَیْ قَصَدَ ذٰلِكَ ۔ جلالین صفحہ ۹۔
وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ قَصَدَتْ مُخَالَطَتَهٗ وَهَمَّ بِهَا قَصَدَ مُخَالَطَتَهَا لِمَیْلِ الطَّبْعِ وَالشَّهْوَةِ الْغَیْرِ الْاِخْتِیَارِیِّ
تفسیر جامع البیان صفحہ ۲۰۳ و جامع البیان مع جلالین صفحہ ۱۹۰ حاشیہ۔ نقل ہے کہ حضرت یعقوبؑ کی صورت انکو نظر آئی۔ انگلی دانت میں۔ باقی خیال گناہ گناہ نہیں۔ اور اگر گناہ ہے اور اگر گناہ ہے تو کمتر۔ اندیرہ حاشیہ مترجم شاہ عبدالقادر صاحب و جلالین صفحہ ۱۹۰ زیر آیت وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ یوسف ع ۳

لایا ایہہ الزام داؤدؑ تے اوہناں رناں دالیا سوادا اے
اگے آہن نڑنوے بیویاں ہوئی جنہاں دی بہوں اولادا اے
ہک ہور بھی کسے دی کھوہ کے کئی سو دی کرتعدادا اے
لگا سلیمانؑ نوں عشق بلقیس دا آکھی عقل نوں خیر بادا اے
جناں چا آندا تخت بلقیس دا کیتی ڈھل نہ سُن ارشادا اے
عادل ڈٹھیاں پلیاں ڈھنگ نال کیتی پوری آس مرادا اے
ع۔عبارتاں کویں ایہہ لکھیاں ہویا خوف نہ دل آزادا اے
آکھن حضرت یحییٰؑ آہا نامرد ہویا نفس نہ کدی بھی شادا اے
آئی شرم نہ نبی کریم تو کیڈا اگھولیا زہر فسادا اے
آکھن زینبؓ تے عاشق ہوگئے دِتی اوسدے حُسن دی دادا اے
سُبحَانَ اللہِ الَّذِی خَلَقَکِ مُوہوں بولیا ایہہ ارشادا اے
سُبحَانَ اللہِ مُقَلِّبُ القُلُوبِ ہو یا دِلوچ عشق آبادا اے
فَتَبَارَکَ اللہُ اَحسَنُ الخَالِقِینَ آیا ویکھ کے حُسن اللہ یادا اے
روا آپناں نکاح گواہ دسے کیتی زید تو کھس آمادا اے
نالے ہوئے الہام شیطانی عادل دین دی ہِلی بنیادا اے
غ۔غضب دی حد نہ رہگئی روایتاں لکھیاں نال نادانی
نقل کفر دی کفر نہ ہوندا اوندا وت بھی شرم زبانی
آکھن حضرت[۹] عدل نہ کیتا حرماں نال حقوق رسوانی

[۱] اللہ تعالیٰ نے حضرت داؤدؑ کو اسلئے تنبیہ کی۔ کہ انکی ۹۹ بیویاں تھیں اور انہوں نے ایک اور شخص جس کے پاس صرف ایک ہی بیوی تھی۔ اسکی بیوی سے خود نکاح کر لیا۔ جلالین مجتبائی صفحہ ۳۷۹ زیر آیت لہٗ تِسعٌ وَتِسعُونَ نَعجَۃً وَلِیَ نَعجَۃٌ سورہ ص رکوع ۲۔ طَلَبَ اِمرَأَۃَ شَخصٍ لَیسَ لَہٗ غَیرُھَا وَتَزَوَّجَھَا وَدَخَلَ بِھَا۔ وتفسیر خازن۔ ان کے گھر میں ننانوے عورتیں تھیں ایک ہمسایہ کی عورت نظر پڑ گئی۔ چاہا کہ اسکو بھی گھر میں رکھیں۔ اسکا خاوند موجود تھا انکے لشکر میں اسکو تعین تابوت سکینہ کے آگے جہاں بڑے مردانہ لوگ لڑائی میں بڑھتے تھے۔ وہ شہید ہوا پیچھے اس عورت کو نکاح کیا اسمیں کسی کا خون نہیں کیا۔ بے نام نہیں کی مگر کسی اگرچہ ایلو اتنہ بڑی پیغمبروں کی ستھرائی کو اتنا بھی داغ عیب تھا اسپر جانچ ہوئی۔ فوائد بر حاشیہ مترجمہ شاہ عبدالقادر صاحب۔ حضرت داؤد علیہ السلام کی ننانوے بیویاں تھیں۔ انہوں نے انکی گنتی سو پوری کرنی چاہی۔ ایک ہمسایے کی عورت کو بیبیوں میں شامل کرنیکا خیال آیا۔ اسکا شوہر داؤدؑ کے لشکر میں تھا۔ اسکو کسی لڑائی پر بھیجنے کی ضرورت ہوئی۔ اور وہاں وہ اتفاق سے مارا گیا حاشیہ مترجمہ حافظ نذیر احمد صاحب شمس العلماء دہلوی۔

[۲] سلیمانؑ جنات سے خبر پا کر شہزادی بلقیس پر عاشق ہو گئے۔ پھر اسکا تخت جنات کے ذریعے منگوالیا۔ اور اسکی پنڈلیاں دیکھنے کیخاطر ایک شیشے کا محل بنایا۔ تاکہ اسکی پنڈلیاں دیکھ سکیں۔ اس تدبیر سے بلقیس کی پنڈلیاں دیکھکر معلوم کیا۔ کہ اسکی پنڈلیوں پر بڑے بڑے بال ہیں پھر بالوں کی صفائی کیلئے جنات سے دوائی بنوائی۔

کیتیاں بیشمار زنانیاں پوری کیتی خواہشات نفسانی
پیاں ستائیاں کیتیاں کئی اجوڑاں قائم رکھی نہ شان سلطانی
عقل آکھدا ہوئے عیسائی روائیتاں ایہو جیہاں دے بانی
چھڈی کر منسوب اگیرے اصحاباں طرف ایہہ کارستانی
نہیں آیا عقل مفسراں نوں گل راویاں دی نہیں دھیانی
شیعاں سنیاں ونج دیا جھے کیتی رل کے گگ ویرانی
سارے آہن موجود گھماتے ہندی عرب۔ افغان ایرانی
ایہو جیہاں مخالف عبارتاں دے کسے اُٹھائی آوازہ نہ کانی
اسے آکھدے وقت امام مہدی دا آیا نہیں کائی نشانی
اوسے تُل اسلام کھلونا چیز گئی نہ کائی نقصانی
عادل دشمناں ہاٹھاں جوڑیاں گھنی آن گھمسان میدانی
ف۔ فکر نہ عقل دوڑائے بدھی جھوٹ دی گل بُنیاد اے
آکھن اصحاباں صدق تروڑیا گئی زہدی بھُل زُہاد اے
ہک دیہاڑے وچ مسیبت دے آئی عورت ہک عالی نژاد اے
رہیتی اوس نماز جماعت نال جلوہ حسن دا رکھیا کشاد اے
نہ جھلی جھال نمازیاں ہوئی سبھناں دی مت برباد اے
رہے اگلے جھانک کے ویکھدے پچھلے تکن اگیرے برشاد اے
کیڈا اوندا افسوس مفسراں تے معیار کھرے دا ایہہ اعتقاد اے
لیاں کیتھو بکواس روائیتاں دی مت ایہہ کھرے استاد اے
عادل روپ وٹا عیسائیاں پیا کڈھیا بغض عناد اے
ق۔ قاعدہ قرب دا بھُل گیا کیڈا اگھتیا قہر بیداد اے
بھولیاں سجناں ٹنگ لوائی روائیتاں منیاں بناں اسناد اے
ناقص عقلوں نقلاں لکھیاں بھریا گندا وچہ مواد اے
دُساں کتنیاں مہربانیاں نکلے دل تھیں ہی فریاد اے
ہُن چودھویں صدی دے مولوی بھول جنہاندی طبع آزاد اے

ہویاں خصلتاں وانگ یہودیاں کیتا نرگہ کل برباد اے
لگا دین عُلماواں نوں لدّھا پیا چھلیا دھرخراد اے
جھگڑا اپرتے گل اِنہاں دی فتوی ادِتے کُفر الحاد اے
گندے کم تے دیکھ عقیدے کتیاں کیتا قبول ارتداد اے
عادل سنگتاں کئی نکھیڑیاں دلوں بھل گیا سبق اتحاد اے
ک - کبر دیناں مُلانیاں پئے کڈھے غیر بُلا رے
پیا کیتا تنگ اماماں نوں کرکے غیراں دیناں اوسارے
جنہاں فقہ حدیث نتاریا سبھے دین دے آہن کیارے
فتوے کُفر دے سبھناں نے لا جیہڑے اللہ دے آہن پیارے
امام مالکؒ نوں قید کرایا امام شافعی نوں پیش سرکارے
امام احمد حنبلؒ نوں ٹنگ کے کوڑے جسم تے سخت پئے مارے
امام اعظمؒ دے ویری بن گئے محضرنامے پئے گذارے
کافر کیہا پیر پیراں نوں سارے واہروسدونگارے
شاہ منصورؒ نوں سولی چاڑیا فتوے کُفر دے کھول سنگھارے
شیخ احمد امام ربانی مجدّد سرہندی نوں وچہ سرکارے
کیتا سخت بیعزّت بُلوا کے ڈھو ویری ایہہ حقّے بھارے
او نہاندے اجکل دے بھائی وانگ باندراں نال اشارے
نچن غیراں دی بن کٹھ پُتلی مشکل پیٹ دے کرن گذارے
عادل ہور نہ کوئی ذریعہ کویں رعب جمین وچارے
ل - لاغر کیتا دین نوں ہیٹھ دھر کمزور سہارے
سیپی آپ ہی گئے گنوا تے کرسن اُمّت دے کویں اونارے
جدوں غوطے کھان جُہانے کردوں نکلن بچ منتارے
گرو جنہاندے پڑنے ہوندے چیلے اودہ طرح کو بھارے
حال عُلماواں دا علم سب نوں بھلت رکسنے ہین نکارے
خالص کیسے دا دیکھ عقیدہ یک پل نہ کرن سہارے

بقیہ حاشیہ صفحہ ۱۱۴ مصنفہ میر جمال الدین محدث شیعہ ص ۵۹۹ مطبوعہ لکھنؤ ۱۲۹۶ھ یعنی جتنی قسمیں اس سے زیادہ حلال نہیں اور جو ہیں انکو بدلنا نہیں۔ ... حضرت عائشہؓ نے فرمایا۔ یہ منع آخر کو موقوف ہوا سب عورتیں حلال ہو گئیں۔ زیر آیت لا یحل لک النساء من بعد ولا ان تبدل بہن من ازواج۔ حاشیہ مترجمہ شاہ رفیع الدین سورہ احزاب ع ۔ مدارج ۲ پس بمنزلے رسیدند۔ کہ آنرا تبار میگفتند و از انجا تا خیبر شش میل راہ است۔ خواست کہ با وے زفاف کند صفیہ راضی نہ شد و امتناع نمود۔ چنانچہ حضرت بر وے در غضب رفت۔ و چوں بمنزل رسیدند با ام سلیمہ مادر انس۔ کارسازی وے بکنید۔ کہ امشب با وے زفاف خواہم کرد ام سلیمہ بموجب فرمودہ او را بخیمہ برد۔ و موئے سر وے شانہ کرد و او را خوشبو ساخت۔ ام سلیمہ گوید صفیہ زنے بود بغایت جوان۔ چنانچہ دراں وقت ہنوز ہفدہ سالہ بود۔ با و گفتہ چوں پیغمبر بخیمہ پیش تو آید۔ برخیزی و اقبال نمائی بر وے۔ و امتناع ننمائی۔ صفیہ قبول نمودہ دراں منزل حضرت با وے زفاف کرد روضۃ الاحباب جلد ۱ ص ۴۹۵ جونیہ بنت نعمان سے ہمبستر ہونے کا ارادہ کیا۔ دراز کیا حضرت نے اپنے دست شریف کے تئیں تاکہ پکڑیں اس کے ہاتھ کو اور ساکن ہووے۔ وہ بولی اعوذ باللہ منک حضرت نے اس سے فرمایا کہ پناہ ڈھونڈھی تو نے پناہ گاہ عظیم سے۔ پس باہر آئے حضرت منہاج النبوۃ ص ۸۰۲ در خاطر صدیق خطرہ پیدا شد۔ چہ مطعم بن عدی عائشہ را برای پسر خود خطبہ نمودہ بود و ابوبکر قبول کردہ۔ روضۃ الاحباب ص ۱۵۱ یہ عورت (ام ہانی) یتیم بچے رکھتی تھی، ان سے کہا شاید آپکا حق بجا لا سکوں اگر آپ میرے بستر پر آویں اور کسی طفل کو دیکھیں لیٹا ہوا۔ تجرید منہاج النبوۃ ص ۸۰۸

مشِین کُفر دی گھڑلوانیاں جھٹ کافر ابہہ کہن کرارے
جنہانوں ماناواں جم نہ چھڈیا بندے شوہ ندی دے تارے
کوئی رہیا وساہ نہ انہاں دا کیڈے بن گئے بے اعتبارے
تن بخشی تے جھوٹ بدکاریاں نکاح بر نکاح کئی جڑ کھلارے
پرانی لیرہی پئی دھر کیندی اُٹھے مُقتدی ہین وچارے
عادل اندروں نفرت کر گئے جھاکے سراتوں لاہن نہ بھارے
م۔ مار تعصب دی وگی نظراں تنگدلاں دیاں پھٹیاں
کیتی جویں تحریف یہودیاں لانواں اِنوں جنہاں دیاں گھٹیاں
یُحَرِّفُونَ الکَلِمَ عَن مَوَاضِعِہٖ اصل تھاؤں تو آیتاں پٹیاں
کیتی انہاں بھی پوری مشابہت چا کیتیاں جوڑ ترٹیاں
ساتویں ایتھے نال بھراواں دے خندقاں واسطے اپنے کھٹیاں
وچہ نویاں کل ایڈیشناں اصل حالتاں کئی پلٹیاں
شرح فقہ اکبر۔ معراجنامہ۔ بخاری وچوں عبارتاں کٹیاں
لوکاں عیسٰے حیّا دی جائی موسٰی لکھ کے جڑاں نے پٹیاں
"دھانا روح جناب خواہوں" تولاں قافیے والیاں گھٹیاں
اِنِّی مُتَوَفِّیْكَ اَے مُمِیْتُكَ وچوں کڈھ روائتاں سٹیاں
ترجمہ شاہ رفیع الدین" وگاڑیا نبتاں خاتم النبیین تے گھٹیاں
عادل بھیاں گلی نہ لبھدی ٹبیٹ وچھ کے تنگ لیاں ٹٹیاں
ن۔ ننگ ناموس دنجا کے کیڈا کوہڑ تے پورہ کمایا
وچہ ترمذی باب فضائل النبی لَیْسَ بَعْدَہٗ دا بَعْدِی بنایا
آہا قول علامہ زہری دا جہڑا حضرت دے ول پرتایا
اَنَا الْعَاقِبُ صرف لفظ حدیث دے اگوں معاملہ سب دہایا
ہوندا عاقب اوہ جو پہلیاں دا صفتیں قائم مقام ہو آیا
الاَسْمَاءُ وَ الصِّفَاتُ امام بیہقی وچ اپنی طرفوں مِنَ السَّمَاءِ رلایا
اِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْیَمَ فِیْکُمْ وَ اِمَامُکُمْ مِنْکُمْ لکھیا آیا

بیہقی طرفوں امام سیوطی ایہا لکھ حدیث وسایا
دوئے سارے الفاظ اوہ سگوں ایہ من السماء وچہ نہیں آیا
عادل ہوگیا یک جے پچھوں کسے ہوری ایہہ لفظ رلایا
۷۔ وچوں تفسیر محمدی لکھوکے والی ثابت شعر اوڈایا
گزرے جو ہیں پیغمبر سارے زندہ ہُن توڑی کوئی نہ آیا
عجالہ نافعہ شاہ ولی اللہ وچوں محاورہ ختم دا لفظ وٹایا
پہلوں لکھیا اے خاتم المحدثین ہُن زبدۃ المحدثین بنایا
محاورہ جیبض دا تذکرۃ الاولیاء ترجمیاں نویاں وچوں کڈھ گایا
دیباچے وچہ تفسیر ثنائی قانون قدرت دا ایہہ وڈیایا
جھوٹا نبی سرسبز نہ ہوندا بابے آدموں لگ نہ پایا
صفحہ ستاراں دے وچوں حوالہ انہیں اپنی حذف کرایا
عادل ٹھیک نمونہ بہودا ثناء اللہ نے خود وکھایا
۵۔ ہدایت رہی نہ ربدی سارا اصل اصول وساریا
نہ رکھیا عمل قرآن تے پھند بدعتاں دا آن کھلاریا
قضا عمری جا گھروں بنائی سارا مکر دا کوٹ اوساریا
ساری عمر دیاں دہن قضائیں مسئلہ سند بغیر گذاریا
پیشی جمعے دیناں احتیاطی وختن مُفت دا پیا کھلاریا
آپے جمعے دا قدر گھٹایا وچہ شک دے پیر پساریا
عادل نہ اوہ جمعہ نے نہ اوہ پیشی رگڑ بنا کھلاریا
۶۔ لغو نہ ثابت مسئلے سُنت رفقہ نے نال کلاماں
ہوندی ویکھ کے وڈی حیرانگی کدوں سکھے اہل اسلاماں
تسبیح پھیری نہیں رسول اللہ نہیں پھیری اصحاب اماماں
نل ہنے رگئے حساب اودھارے نا ہنے پڑھیاں گن کلاماں
ٹرنا میچ کے ہڈوں نہ پُجدا کدی مالکاں نال غلاماں
نیت خالص تے عمل مشقتاں خدمت باجھ نہ ملن انعاماں

بدعتیے بنی ایہہ بدعت انوکھی نہیں کوئی سند جنہاں احکام ال
عادل ٹھگی دا چون ذریعہ پیٹ دا سطے لوڑ طعا مال
ع۔ اثر تے فائدہ کوئی نہ فیض کچھ نہ رہیا کلا مال
صوفی۔ پیر۔ درویش۔ فقیراں گھتیا منکے تے زور دریا مال
دعا گنج العرش تے وِرد وظائف چلے کشتی دے ڈھنگ تما مال
سسی۔ پنوں تے لیلیٰ مجنوں شغل بعضیاں شاہ بہرا مال
بھلا ڈھنگ تبلیغ اسلام دا اخوۃ۔ وحدت تے خلق نظا مال
نہ کوئی خبر کلام الٰہی دی عمر گذری وِچہ اوہا مال
واقف رہے نہ اوس اسرار دے کدوں خاصاں دی خبر عوام ال
منزل فقر دی خفیہ ٹردے شتری۔ جگری تے رد دو گا مال
کردے پھرن اِظہار اولیائی داپسند کیتے شکار وچہ دا مال
ویکھ صوفیاں شکل فرشتیاں خلقت نیوندی کرسلا مال
کیتا نالے بدنام شریفاں نوں نالے مذہب نوں کھیل بدنا مال
عادل مکر دے بھیس بناکے بیٹھے قبضے کر مقا مال
ہی۔ یمن تے برکت نہ رہگئی اودوں معرفت دیاں اوچیاں با مال
کچھ خبر نہ دین تے دنی دی عقلاں بالکل ناقص خا مال
بیٹھے گوشے مل تنہائی دے ضائع قیمتی کر ایا مال
پوے روشنی کسے نہ طرفوں دروازے ہو گئے بند الہا مال
جھڈو گھراں نو باہر نہ نکلن فکر حلوے چول طعا مال
پئے آپس وچہ ہی گھر کدے پکڑ دے تے دھر الزا مال
عیسائی۔ آریے وچہ میدان دے گھوڑے بھاجد چھوڑ لگا مال
آیا نازک وقت اسلام تے ہویا وڈا بر پا ہنگا مال
پئے حملے ہون قرآن تے ستے پلنگاں تے نال آرا مال
دین گھیریا وچہ مصیبتاں اٹھے نہیں ایہہ سن پیغا مال
جیندے نام تے خلقت نوں لٹیا جمع کیتے کئی مال گدا مال

بقیہ حاشیہ صفحہ ۱۴ ص رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کیف انتم اذا نزل ابن مریم فیکم وامامکم منکم۔ پس ثابت ہوا کہ من السماء کا لفظ کتاب الاسماء والصفات میں امام بیہقی کے بعد کسی نے اضافہ
کیا ہے۔ چنانچہ اس کتاب کا قلمی نسخہ ۱۳۲۸ھ میں بعد دعوی حضرت مسیح موعود علیہ السلام طبع ہوا ہے ؛ ص۲ منزل اول صفحہ ۳۲ مطبوعہ ۱۳۰۸ھ میں لکھا ہے۔ جو یں پیغمبر گذرے سارے زندہ میانہ کوئی۔ تویں محمد ہے دائم
موت بندیاں سر ہوئی۔ اب نوے ایڈیشن سے یہ شعر نکال دیا ہے ؛ ص۳ نئے ایڈیشن کے فارسی ٹائیٹل پیج میں خاتم المحدثین کی بجائے زبدۃ المحدثین لکھدیا ہے۔ ص۴ جیسے عورتوں کو حیض آتا ہے۔ ایسا ہی ارادت کے واسطہ مریدوں کو بھی
حیض آتا ہے۔ الی آخرہ۔ تذکرۃ الاولیاء اردو ص ؛ ص۵ نظام عالم میں جہاں اور قانون خداوندی ہیں۔ وہاں یہ بھی ہے۔ کہ کاذب مدعی نبوت کو سرسبزی نہیں ہوتی۔ بلکہ وہ جان سے مارا جاتا ہے۔ ...... واقعات
گذشتہ سے اس امر کا ثبوت ملتا ہے۔ کہ خدا نے کبھی کسی جھوٹے مدعی نبوت کو سرسبزی نہیں دکھائی ؛

عادل رزق حرام کیتو نے مافی مفت دی عیش مدام ال
ا- آسرا دعنے دا رہ گیا نہ کدی جائز ناجائز نتاریا
علم گیا اُٹھ علماواں نفیں سبھناں درس دا ڈھنگ وساریا
نہ کوئی خاص سکیم پڑھائی دی وگڑیا کم نہ کسے سنواریا
ہوندی ضائع عمر درویشاں دی ایویں رائگاں وقت گذاریا
پکی روٹی کرمیاتے نام حق ساری عمر ایہہ رٹ پکاریا
جیکوئی پچھے توں کیہڑی تختی پڑھنائیں "پہلی پئی" توں دس ونجاریا
کسے کم دے مول نہ رہندے ناہیں دنیا نہ دین سدھاریا
ہوندے تنگ خیال متعصب اساں کئیاں نوں ویکھ للکاریا
تدے وچہ سرکاری رجسٹراں ملاں کمیاں وچہ شماریا
کہڑی ذلت ایس تو ودھ کے عادل ٹولہ درگاہ دا ماریا
ب- بدعتاں کرکے جاری کمائی واسطے ڈھنگ بناون
وچہ ڈولیاں بند بسم اللہ ملاں لکھ کے دم چلاون
آکھن دونے ہو جاسن دانے برکت پاک کلام سناون
جاہل خوشیوں ہون سوائے ڈولی بوہل دیوچہ چاپاون
دھوڑیں وچہ کلام پئی رلدی اجے قرب بتیرڑا پاون
ٹھگیاں واسطے رہ قرآن گیا ایہہ مقصد پئی جگ ورتاون
پہلا ٹوپہ بدلے ایس دے ملاں صاحب نوں جبط دیواون
ٹوپہ ٹوپہ بھی ہو اکٹھا کئی من کھلوار ہو جاون
عادل سوچی ترکیب میانیاں واہ ہلکا ٹکس لگاون
ت- تنگ بتیرے جوڑ کے طمعے واسطے وچہ گھسوڑیاں
کئی بدعتاں ون پونیاں دلوں گھڑ بنا کے جوڑیاں
عید میلاد تے شب براتاں- بارہ وفات معراج بےاوڑیاں
کئی درجے دس ثواب دے نیازاں ہجھدے نال پھوڑیاں
کم بھوڑدا ہر جمعرات تے کئیاں گھراں نے روٹیاں ہوڑیاں

اوندی جدوں ستوہویں رمضان دی مٹھے چول کھا بیریاں بوڑیاں
اوندے تھالاں دے تھال مسینی وکھ بھاجیاں گھر تے لوڑیاں
ڈھیندے کئی پلاء تے زردے کھیراں صحنکاں کئی بھروڑیاں
پیا آن ترک طعام داکھاون گائیں مجھیں تے گھوڑیاں
ڈھڈھ بھر کے ملاں پیا شوکدا شرنائیاں کئی بہو سیاں چھوڑیاں
عادل نعمتاں ویکھ پیا پھنڈدا جویں کردیاں سگن اروڑیاں
ت۔ ثابت صدق نہ رہگیا گلاں کر بے تکیاں چھوڑیاں
عید الفطر تے ہویاں شادیاں پگاں نڈھیاں دے سر چا جوڑیاں
روپیہ روک تے تھال پتاسیاں نذراں کئیاں تو ہور مروڑیاں
فطرانہ حق مسکیناں دا چھٹاں ملاں نے گھر کیوں لوڑیاں
اگوں آگئی عید قربانی دی سیخ چاڑ کلیجیاں سوڑیاں
ملدا ذبح دا حق حلالی پھیپھر نال چا مکیاں لوڑیاں
گھر ملاں دے گھم تھالیاں گوشت بوٹیاں چونڈ ترو ڑیاں
پوشاکاں دیہن شاگرد نال انڈو لگ گئے پھیر بھی تھوڑیاں
بعضے نالے جماعت کراون نالے میتاں غسل نچوڑیاں
آپے پانی بھرن مسیت دا کردے گرم حمام دیاں کھوڑیاں
کیتا قبضہ ساریاں لاگاں تے کھٹی کھٹ کے بھرن لپوڑیاں
عادل معاملہ ٹیکس نہ محنتاں کڈھدے نہیں زکوٰۃ دو کوڑیاں
ج۔ جال کھلاریا بدعت دا کرکے یاد روایتاں گھٹیاں
نچھے بنیاں وہیہ تراویحاں کئیاں حافظاں پالیاں ہٹیاں
ملی نہر پہاڑ نوں چھوڑ کے بوہل ویکھ کے دھرن آچھٹیاں
مانہہ گھینے۔ تھلوچی تے دھن گھیپی بریاں عادتاں جنہاں نو ڈٹیاں
بعضے ٹھیکہ کرن اگیترا رقماں روک اخیر تے وٹیاں
ویچی آن کلام ربانی گل یوسف دا پیگیا اٹیاں
پڑھدے فرفر وانگ مشین دے پھلیاں طوطیاں کنز جیوں سٹیاں

نہ کجھ نیت ثواب تے فیض دی طمعے واسطے منزلاں جھٹیاں
ہتھ پلے کجھ نہ کسے دے خالی مغز عبارتاں رٹیاں
نمازی گوڈے جان بھنا کے دِلوں آکھدے پینگیاں چٹیاں
عادل پئے دڑب دڑب ڈھاہندے اٹھّے واہ ہی تولدے وٹیاں
ح۔ حال وگاڑیا دین دا زہراں دودھ دے وچہ الٹیاں
ساری بدھو گاہ دی بندگی بھریاں گئی ثواب دیاں مٹیاں
آکھن پڑھن نہ جیہڑے تراویحاں روزے اوہناندے رہن چھونڈیاں
مویاں ختم طعام پہنچاون حلوہ سیویاں کٹیاں نے وٹیاں
آکھن بہندے رُوح بنیریاں تے چاڑن دیگچے بھر کے جٹیاں
عادل ٹُنڈے ایس بہانے جاہلاں کولوں بٹیریاں کھٹیاں
خ۔ خبر نہ کائی عِرفان دی مر گئے احساس تے خالی
کائی پرواہ نہیں اُمّت ساری بھانویں دوزخیں لوے پرتالی
غرض اِنہاندی نال شرینیاں گُلے۔ پِھپھر تے چوَل حلالی
جا نماز۔ اسقاط۔ پلیتے۔ جمعرات۔ چلیہہ۔ ڈالی
کپڑے قُل ھواللّٰہ دے۔ ختم۔ چھماہیں۔ ٹکس لیندے اُمّت دے والی
ایڈا ہور نہیں رِزق بے برکتا نالے ذِلّت دی مار کنگالی
ماتم والیاں گھرنے رونے حالت ملاں دی شادیہالی
شامی لوک آرام کر بیندے مشکل مُلّاں نوں گھربہالی
لُگا شہر تے مُلّاں ٹھہرا ہے آپے آلی تے آپ موالی
کُتّے در در ونج بھوکیندا وتے منگدا بھیکھ سوالی
عادل گلّا لیکے ہتھ او ٹھیندا منگتے وانگ دُعا نکالی
د۔ دِل تے خوف نہ رہیا۔ او جاڑے خور جیوں ڈھیٹ ایالی
کیڈی ظُلمت طمعے دی چھا گئی نعمت مُفت دی وانگ دلالی
رجے ہٹھ دبو انگ پیا پدّے ذہن فِکر غماں نوں خالی
لیٹے جویں سِیسادہ بھیت تے یا سُڈھا بہندا منگ اوگالی

کوئی نواب ایہہ بناں ریاستوں بادشاہ بے تاج زوالی
مُفتی بنیا بناں علوم دے باجھوں عمل دے قُطب شمالی
مگروں ٹُکڑے کھا بیگانے سانوں دسنائیں شان نرالی
حق پاکاں دے مندا بولنا ایں گُردہ ویکھ نہ کر ہمتالی
رکھیں آس پرایاں مالاندی تینوں پَوے طاعون تپالی
عادل ہوئے بدنام مُلانے حالت بہوں خراب اعمالی
خ۔ ذکر تے فکر نے پیٹ دے وانگ بگلے پَیر ٹِکاون
قابو چڑیاں جانّ نہ دیندے تاڑاں لا کے جال وچھاون
عادت ماس دی دھندڑے پیٹ دے گِرجھاں وانگ مردار تے آون
کجھ صبر قناعت نہ رہگئی چلک ہلکیاں وانگ لگاون
مِٹھی۔ کوڑی۔ حلال۔ حرام شے بھیڈاں بکریاں وانگ ٹرکاون
جھوٹھ منع کر بیندے لوکاں نوں اوتھوں آپ نوں شرم نہ آون
سورہ بقرہ ع ۵ اَتَأْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَکُمْ وکھاون
کئی مکر دے ڈھنگ بنا کے پئے عاماں تے رُعب جماون
بچہّ جمدا گھر جاں ماپیاں سیپی کن وچہ بانگ الاون
آٹا نھال تے روڑی گُڑ دی اُوتے روک روپیہ دھراون
عادل ٹبّرداراں نوں لوڑاں مکر نال گُذران چلاون
ر۔ رَد ذلیل مُلانے کمائی واسطے ڈھنگ بناون
مَیّت واسطے کفن بنا کے لوکی مُلّاں نوں سدیجاون
اُوتے آیتاں کئی قرآن دیاں مُلّاں لِکھ کے ایہہ فرماون
انشاء اللہ برکت اِنہاندی حل مُشکلاں کُل ہوجاون
ایہہ آیتاں خاص مَیں لِکھیاں مُنکر نکیر بھی دیکھ شرماون
نالے قبر نہ دیسی تنگی واؤں کھُل بہشتوں آون
وارث میّت دے کرن شُکریہ چالی دِناں تک خوب رجاون
مَیّت مُدتاں رہے ترکدی کیڈا شان قرآن گھٹاون

بے ادبی پاک کلام دی کارن پیسیاں مُلاں کماون
نہ کوئی ہوڑنے ہٹکنے والا گل پرتیاں گھُرک ڈراون
عادل بدلے اگاں بھی دیسن ذِلّت ایتھے بھی پئے اُٹھاون
ذ ۔ زر دی لوڑ مُلانیاں نوں شرم ۔ بھرم تے جرم وِنجاون
کپڑے میّت دے آپ سمبھالدے تیڑ دُو پا کے نہ شرماون
زوری کھسدے حق مِسکیناں دا کجھ خوف خدا نہ کھاون
مگروں مال مُردیاں دا کھا کے کیڈی شیخی تے ڈھینچ وکھاون
ہویاں عادتاں گل کمینیاں ایس کسب تو باز نہ آون
ہوئی فِطرت مسخ اِنہاندی کدی شرم ضمیر نہ آون
گھر بیٹھیاں مُفت دے گجھے کدوں چھڈ روزگار ونجاون
اجکل دُنیا تے بے روزگاری بی اے ۔ ایم اے بھی دھکے پئے کھاون
عادل ڈھکا ڈھو اِنہاندا نشے مُفت دے پئے رُد گاون
س ۔ سخت مُلانے لالچی دَبی وتدے دُھوس مچاون
لیندے جاہلاں مُن شتابی ماہرِ فن کمال سداون
ٹُونے ۔ ٹوٹکے ۔ گٹ دکھا کے اکھیں جاہلاں خاک چا پاون
ضُعف جِگر ۔ خفقان تے نِلی مرضاں ہو پرانیاں جاون
جاہل سمجھن وہم خیالوں کسے گھتنے تعویظ ڈراون
سیر مِصری تے سوا روپیہ نذرانہ دھر کتاب کڈاون
عادل جادُو دی کڈھ کتا بڑی اُنگلی خانیاں وچ رکھاون
ش ۔ شرم نہ رتی رہگیا کردے اُمّت دے نال غدّاری
دِین وِچکے نشے پئے اوڈیندے بنے آن کے ٹھگ بازاری
سیوادار ایہہ نفس شیطان دے گئے دَولت دے بن پوجاری
ٹھگّی واسطے ڈھنگ نرالے صدا اوپری کرن بھکھاری
پکّی روٹی تے نُور نامہ پڑھکے لگدے جاہلاں تے کرن سرداری
آخری سُورتاں دہ پکا کے سنگھ بھن کے بن گئے قاری

گڈھی سُڈھ دی لدھی چوُہے نوں آپے بیٹھا بن پساری
عادل اپنا آپ نہ دِسے نقشے لوکاں تے دھرن آزاری

ص - صِدق اعتقاد نہ رہگیا ہوئے معرفت تھئیں بالکل عاری
کھلے رمز کلام الٰہی دی ہووے جنہاں دی شان ابراری
لَا یَمَسُّہٗ اِلَّا الْمُطَھَّرُوْنَ کھلدا پاکاں تے بھیت سرکاری
جنہاں دُنیا نال نہ طمع نگہ نفرت دے نال گذاری
کدوں مُلّاں نوں خبر عِرفان دی عُمر غفلت دے وِچ گذاری
کھادا مال حرام ہمیشہ ازلوں لئی سہیڑ خواری
فتوے ونجکے کرن گذارہ ناڑاں لاکے بہن شکاری
مسئلے مطلب دے جھٹ بناون بدلن پینترہ جھٹ مداری
گوگڑاں چھڈیاں وانگ مہنتاں نہ کوئی فِکر نہ کم تے کاری
سُتے رہن سیال اونہالے منجی کل جیوں پون ازاری
اٹھیں پہریں ٹوکرا گلیاں دا پہندے لیکے سیٹھ وپاری
عادل چودھویں صدی دیاں علماواں نوں نوڑو ملی سند پھٹکاری

ض - ضرب نہ لگدی دین نوں علماء کدی رکھدے ٹھیک جے چال نوں
ہوندے واقف عِلم قرآن دے دَسدے معرفت دے حال نوں
عِلم اِسلام دا مُفت سکھیندے دیندے گلیاں دے چھوڑ خیال نوں
کھاندے ہتھاں دی پاک کمائی نمونے نیک دی دس مثال نوں
سبھے لعنت دے لاگ کمینے چھڈدے طمع نہ رکھ روال نوں
مجھیں گائیں نہ بدل قرآن دا گھتدے گل نہ ایس وبال نوں
دوزخ پیٹ نہ کدی بھر بندے جہڑے چائی جان حرام حلال نوں
بھرے گئے نہ ٹکس غریباں تو بعضے پڑھن دے چھوڑ خیال نوں
ہوئے لاپرواہ اسلام تو دین دُنی نہ خبر جہال نوں
اُمت رکھی سنے وِچ جہالتاں روندی بیٹھی جھل زوال نوں
ذِمہ - گلہ نقصان تے گھاٹے دا سارا اوہو کے باز دلال نوں

عادل بھاج عُلماداں دی ویکھ لئی لیا اِنہاندے ویکھ افعال نوں
ط۔ طاری نیندر غفلت دی بھیڈاں مُکیاں چھوڑ ایالی
سُتیاں سُرت سمبھال نہ کیتی ترنڈے پھرن بگھیاڑ دوالی
بیٹھے لانواں تروڑ کھبھانیاں پیٔے سکھنی ہاک مریندے مالی
چوراں تروڑے میوے دن پونے لگی ویکھکے بھلاں دی ڈالی
لکھاں مُسلِم مُرتد ہو گئے چنگی کیتی نے پچ رکھوالی
سُکھی چھیڑو کدی نہ سوندا جیندی رُلے ہِک بھیڈ نرالی
کھڑیاں مجھیں دے خیال نہ بھلدے کدی راٹھاں ایہہ پیڑ نہ جالی
کدی چھیڑواں اپنی جوہ تے بیگانے مال نہ بھوت ادگالی
ہوندے سُست نہ وقت گدائی دے سردی گرمی نہ ویکھدے ہالی
ایہہ سکھنے کرڑ نہ کرن کمائیاں جنہاندی اندروں گھس گئی پھالی
عادل علم قرآن دا اُٹھ گیا معرفت تھیں رہ گئے خالی
ظ۔ ظاہر باطن دیاں کھوٹیاں کیتی مال کھرا کے گھالی
ہوندا دردے پیٔے تلبندے غیرت گئی نے کر اوچالی
ایس کم دے لائق نہ رہ گئے تُریا اصل اصُول وچالی
جوہر والیاں دے جوہر نہ چھپدے نیکاں پاکاندی لاٹ مثالی
کردے راٹھ نہیں گل کمینی کدی ساوڑاں لاج نہیں گالی
خانداناں نوں بُوڑ نہ پھبدے اصل جنہاندا تخم حلالی
ہاٹھاں ویکھ میدان نہ چھڈدے رہندی شوخ بہادراں لالی
منگاں کھتنیاں دے گھانہ گھلدے چھڈدے کڈھ جوان مجالی
بھایاں ماریاں دے ویر نہ مکدے پیڑاں سجیاں دیہن پرتالی
یار یاراں دے بھیت نہ دیندے سیک بھٹی دے جھل کٹھیالی
جتی سنی نہ نیت بدلیندے صُورت سوہنی ویکھ متوالی
دیانتدار نہ کدی ونجاندے امانت کسے دی وچ بھوکھالی
کدی سخی نہ مُڑن سخاوت توں بھانویں ہو سنے حال کنگالی

عادل سچیار نہ پرتدے قول تو جاندے آہراں تو بھُل نہ پالی
ع۔ عادتاں وانگ رذالیاں پُوجا پیٹ دی شغل ملانیاں
ٹُمے وانگ ایہہ دِسن سوہنے کھوڑی باطن دی خبر ایانیاں
خلقت نفرت بہتی کر گئی ذلّت ہوئی سوار جھُلٹانیاں
حالت ظاہر ہو گئی پبلک تے کھلّے راز باریک مستانیاں
کدی عِشق تے مُشک نہ چھپدے گل کھڑ کنوں رہے نہ کلّیاں
کدی چور تے شاہد نہ چھپدے چھڈے عقل بھڑا سیانیاں
لگے نیہوں بھی کدی نہ چھپدے بھانویں کرئیے پئے آنیاں ہانیاں
خاندان نہ چھپدے کمینے جا پدے سپئے ڈولانیاں
یار یاراں تو چھپے نہ رہندے بھانویں گذراں کان دہانیاں
عادل ٹھگاں تو اسیں نہ چھپدے نُسخہ دِئیے ناڑ پچھانیاں
غ۔ غفلت مارے کئی مولوی دِلوں خوف خدا نہ کھاون
کئی گھنن نے کڈھن حلالے سر جاہلاں خاک چاپاون
پلے ہوئے کئی طعام تے گلیاندے کھلے ساہن درویش اڑاون
کیڈا ظلم ایہہ رناں بیگانیاں مرداں ہلکیاں وس چاپاون
کٹ کٹ اوہ رات نو بکلی اوندے گھت کے ہتھ پھڑاون
بعضے راتو رات مُشٹنڈے رناں سبھل اودھال لیجاون
نُور کھ کھلے ہتھ ملیندے ہتھوں دیکھے مال پچھتاون
عادل کیڈی ایہہ بے غیرتی انّھی پیہندی تے کتّے پئے کھاون
ف۔ فاجر تے فاسق نہ چھپدے بھلت رہے نہ پٹیاں تانیاں
دغے بازاں دے مکر نہ چھپدے اوڑک پہنچدی گل سرہانیاں
لتھے اوڈھر بھی ہتھ نہ اوندے پانی اٹکدا کدی نہ چھانیاں
رُڑھے نیر بھی کدی نہ پرتدے اُگے فصل نہ بھُنیاں دانیاں
ڈُلھی ریت تے کھنڈ نہ لبھدی قُرب عِزّت دا گیا نُقصانیاں
لگی مشکل نال ایہہ جاسی جھڈی نہ نہ مگر مُلانیاں

عالم بن بیعلم نہ تگدا بیڑی ترے نہ باجھ مہانیاں
نال حاکماں وَیر نہ پُجدے شاعراں نال نہ بوش سبانیاں
ہِکسے تل تے راج نہ رہندے سدا ظُلم نہ پچدے رانیاں
بیدرداں سار نہ درد دی گھٹے غم نہ چھیڑ کُڑھانیاں
رہوے سدا اوڈیک وِچھُنیاں دی رہندی آس خاک سمانیاں
عادل مرگئے وَت نہ آوندے شوخی پھُلاں نہ پھیر کرمانیاں
ق ۔ قاعدے کِسے دی گل نہ کدی سوچی اے سر مُنانیاں
فتویٰ ایہہ طاعُون دیاں دِناں وچہ دِتا بعضیاں رَل مُلانیاں
جِہڑا نِکلے باہر دبار تھیں اوہدی موت حرام ٹِکانیاں
دِتی ایہہ تائیدی دلوں سوچ کے سُگھڑ سیانیاں
اوہا باہر خدا تے گھر بھی چلّے کتے نہ زور ترانیاں
چھڈے موت نہ لُکیاں چھپیاں بھاویں کرئیے لکھ خصمانیاں
عادل آپ بھی گلیوں بھناں سٹیوئی گال جھمان رڑھ جانیاں
ک ۔ کبر تے ضِد نہ چھوڑن ہِکوّ رَل صلاح پکا گئے
آکھن عیسےٰؑ مسیح آسمان زندہ سرور خاک دیوچہ سما گئے
اونہاں زندہ کیتے کئی مُردے نالے خلق طیُور بنا گئے
حِصّہ مِلیاسی علمُ الغیب دا چیزاں رکھیاں گھریں دسا گئے
نالے اوسن وت دوبارہ جدوں نشان قیامت دے آ گئے
ڈُبدی پئی اے اُمّت محمدی عیسےٰؑ باجھ نہ کوئی بچا گئے
زبانی آکھدے شان محمدؐ دا صِفتیں عیسےٰؑ توں بہوں وَدھا گئے
تھوڑا فرق عیسائیاں تے اِنہاندا نقشہ ویکھ کے سمجھ دانا گئے
ایہہ دلوں عیسائی زبانی بندے عاجز نوں مَن خدا گئے
گھروں دشمن نوں آپ ہتھیار دِتے ایہ رشا لبس جے نہیں پچھتا گئے
جِنہاں رولدے ویکھ عیسائیاں نوں ہتھیں اپنی پَیر کٹا گئے
عادل نفعیاں دیوچہ عیسائی گھاٹے مسلماناں نوں آ گئے

ل۔ لگی ڈھاہ بیدینی نبیتاں بُریاں دے رل سزا گئے
مولوی ابراہیم سیالکوٹی بھارے اہلحدیث کہلا گئے
آہی سکی بھتری اُنہاندی جنہوں دین دا عِلم پڑھا گئے
ٹھوکر جھل گئی ایس عقیدے تو فوراً پادری سنگ رلا گئے
ہویا دعویٰ پیش عدالت دے جتھے مولوی نوں پوپ ہرا گئے
گئی لڑکی رل عیسائیاں نوں جدوں کجھ جواب نہ آ گئے
ایہہ نتیجہ غلط عقاید دا جھیڑو گاں دے وِگ کھڑا گئے
کھنڈھے ہتھیار اِنہاندے بازی وچہ میدان ہرا گئے
گلاں گھراں دبوچہ سو کھلیاں کول کھلیاں ساتھ لُٹا گئے
پاڈے اپنی تھاں پئے بندے دسّو کیہڑا کوٹ گرا گئے
نہ کوئی ٹھوس نظام نہ مقصد مبلّغ کسے نہ دیس بھجوا گئے
جیہڑے کرن تبلیغ اسلام دی روڑے اُنہاندے راہ اٹکا گئے
کھیڈن دیندے نہ آپ ہی کھیڈے عادل جُھڈو نام دھرا گئے

م۔ مندے عقاید مُلانیاں جنہاں کیتا مُتنفر زمانا ں
ڈوبے عقل تے فکر گنو اتے کیڈے پئے گئے وہم نادانا ں
کیتے اعتراض جو غیر مذاہباں اسلام مذہب نوں دھرنشانا ں
بُنیاد اُنہاندی ایہہ عقایدنے جیہڑے لکھے قول بیانا ں
کیتا آپ بدنام اسلام نوں دیوائی شرم ہے کیڈ نادانا ں
آکھن جبراً دین پھیلاونا سنّت ڈھو دی اہل ایمانا ں
اگے اصحاباں تلواراں ماریاں دھر تلی تے جانا ں
اورنگ زیب بھی جنجوں تروڑے کیتا زیر ایہہ مُلک ہندوانا ں
عادل کیتا بدنام بزرگاں نوں پکا کر خیال جبا ہلانا ں

ن۔ نیّت فساد دی ظاہر اے تکے غیراں دے مال پہلوانا ں
زبردستی مال کفار دا روا آکھدے مسلمانا ں
رناں لینیاں گھس کفار دیاں ایہہ بھی لائق شان مومنانا ں

ما۔ جبتک کافروں کا زور نہیں ٹوٹتا تبتک قتل ہی چاہئے اور جب زور ٹوٹ چکا تو قید ہے لکھا ہے بتا در کہ مسلمان ہیں حاشیہ مترجمہ شاہ رفیع الدین زیر آیت فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حم سجدہ ۱۶۔ ع ۲ کافر جو اپنی ایمان میں نہیں اس کا مال زبردستی سے حلال ہے جب وہ مسلمان ہوا پھر حلال نہیں فوائد بر حاشیہ شاہ عبد القادر صاحب زیر آیت وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ سورۃ النمل ع ۳ ؎

جھڑا ہووے مُرتد اسلام تو قتل او سدا کم مرداناں
عادل خلاف تعلیم اِسلام دے مسئلے ئیے نے گھڑناداناں
۹ - وہم خیال نہ چھڈدے لگی مُدتاں دی حِرص پڑھاناں
آکھن مہدی تشریف لیاسی ہوسی بَل وچہ لشر جہاناں
مدینے مکیوں لشکر ادسن عرباں تُرکاں تے سنے افغاناں
ناں کافراں جنگ کریسی ساری زمیں تے اون گھمساناں
گرجے - مندر ویران کریسی تیرتھ مڑھیاں حال ویراناں
جھڑے دین اسلام نہ منسن عزت جان تے مال نقصاناں
اندھا دُھند تلوار چلیسی لشکر ستیاناس بیگاناں
جھڑا کلمہ بولسی ڈر کے ہرقسم دیاں اوس اماناں
اوہ کرسی غنی فقیراں نوں بادشاہاں تو لٹ خزاناں
دَولت ونڈ نہال کریسی وڈیاں مُوویاں اہل ایماناں
عادل بُھلی تعلیم حقیقی رکیتا یاد ایہہ غلط افاناں
۸ - ہمتاں لاں شوق جہاد دا کوئی بھالدے پئے بیاناں
دیر خونی تھدی دے اون دی تاڑی بیٹھے لاثاناں
ہندواں گھر جو مال متاعیں عالیشان مکان دوکاناں
آکھن ہرشے ساڈی اپنی اوڑک لیتی ایں مسلماناں
نفرت ہوگئی غیر مذاہب نوں اسلام تو منگن اماناں
اوہ آکھن مذہب ایہہ ڈاکواں دا خطرناک جہاندیاں بھاناں
اونہاں کرلیاں فکر تیاریاں انہاں کوئی نہیں لوڑ ساماناں
کم آپے ہی ٹھیک ہو جاسی چھا جاسی رُعب جہاناں
دیندے دِلاں نوں طفل تسلیاں سمجھے ہور نہ شغل ناداناں
ڈھلاں کیوں امام چالائیاں کرپکیاں عہد پیماناں
کئی غار دا مُنہ پئے تکدے کئیاں بدھی امید اسماناں
کھلیاں کرن اوڈیک جماعتاں جمع ساریاں کر سراناں

ھ۱ صلیب کو توڑیگا۔ گرجوں اور معبد خانوں کو خراب کریگا۔ اور نصاریٰ کو قتل کریگا۔ مگر جو ایمان لائیگا۔ اسکو چھوڑ دیگا۔ حاشیہ قنوی جلد ۵ صفحہ ۱۳۵ ھ۲ یا صاحب الزماں لظہور شتاب کن عالم زدست رفت تو پا در رکاب کن۔ اخبار [illegible] مئی ۱۹۱۲ء
ھ۳ آنیوالے آزمانے کی امامت کیلئے مضطرب ہیں تیرے شیدائی زیارت کیلئے۔ اخبار زمیندار ۹ مارچ ۱۹۲۵ء

عادل ڈِٹھے جاتے کجاک نے کرسن گھالیاں وِچ میدا ناں
لا - لیہہ گئی پیاس شتابی نالے بُجھ گئیاں بھُکھ چنگاریاں
ہُن فتویاں وچ تبدیلیاں بارے مہدی دے کئی گذاریاں
ہولی ہولی ہُن بے اُمیدی ہوئی آن سوار شکاریاں
بعضے احمدی بنے اوڈیک کے عقل جنہاں نوں دتیاں یاریاں
بعضے ضدی وچکار کھلوتے خونی مہدی دیاں رکھ انتظاریاں
ہر پاسیوں ہوندے شرمندہ چھڑ چُکیاں بے مُہاریاں
کئیاں بعضیاں ترک امید کیتی عقیدے ایس تو دست برداریاں
پیشگوئی مسیح موعود دی پوری ہو گئی تیز رفتاریاں
عادل اوڑک دہریہ بنسن لوگ میریاں کر انکاریاں
۶- آو ناں کوئی نہیں مہدی نزول عیسیٰؑ دیاں بھی گلاں ساریاں
آکھن سُنیاں سُنائیاں ایہہ گلاں شبیعہ - پادری دیہن دلداریاں
سُنیاں وچہ ہُن کئی خیال دے اُٹھے مولوی مار اوڈاریاں
محمد مولوی لنگر مخدوم وچ ڈاراں جھنگ دے ضلعے قطاریاں
آکھے پچھے نبی کریم تو کفر کسے دیاں نہیں انکاریاں
ساڈے کول قرآن مکمّل ھدایت واسطے بھریاں الماریاں
سانوں لوڑ نہ کسے مسیح دی نہ کوئی مھدی دیاں انتظاریاں
"ہکو نہ تے سو سُکھ" دے چھٹے ڈھکے دی آس ہُشیاریاں
بُھل گئے اُصول مُناظرے گیّاں بُھل اوہ تیز طراریاں
چھڈ بیٹھے اپنے عقاید بھی آون والے تے بے اعتباریاں
لیاوَل پرانا ں والیاں ہمتاں والیاں ٹُھک کھلو کے ہاریاں
عادل قطع گیاں ہو اُمیداں پوری ہوئی نہ آس پوجاریاں
ی - پر کدے ناہے تھکدے گلاں مہدی دیاں دس پیاریاں
اجے کل توڑی آہے بو کدے وعظاں ممبراں تے چڑھ پوکاریاں
ویکھو ٹھنے پیا اوندا امام مہدی روشن ہویاں علامتاں ساریاں

مِن قبلُ یَستفتِحُونَ عَلَی الّذِینَ کَفرُوا بیقراریاں
جِہڑے مَنسن نہیں مسیح نوں دھاراں اونہانوں دیوانگے کاریاں
تکی بَیٹھے سَن مال کفار دا آہے کھاندے لئے اودھاریاں ۱۔ خادم روضۃ النبیؐ
پہلوں ۱۳۳۰ تے مُڑ ۳۵ - ۴۰ کدی ۴۵ تیاریاں
ہجری ۱۳۵۰ تے آکے گییّاں جھوٹھیاں مُک عُذر داریاں
آئیاں ہُن نہیں کدی روایتاں شیخ احمدؒ مجادر چپتاریاں
فَلَمّا جَاءَ ھُمْ مَا عَرَفُوا کَفرُوا بِہٖ صاف انکاریاں وبقرہ ع
جِہڑا ایہہ مدّعی مہدوِیت دا کردا ساڈیاں نہیں مطلب برآریاں
ایہہ تاں امن دی دیندا تعلیم ایں گلاں صلح دیاں آن پکاریاں
بھائی جاندا ہند و عیسائیاں نوں باہیں سبھناں دے وَل کھلاریاں
مال وٹّڈن دیاں کرے تاویلاں دیندا اساں نہیں کُجھ بِھکھاریاں
بِمَا لَا تَھْوٰی اَنْفُسُکُمُ اسْتَکْبَرْتُمْ لیا مُنہ وٹا وپاریاں و بقرہ ع
عادل منکھ تاں وِچے رہ گئے تاہنگاں مَن تے آہنے بھاریاں

خوشخبری

ایک منظوم پنجابی زبان میں نہایت دلچسپ اور فیصلہ کُن کتاب حضرت مسیح موعُود علیہ الصّلوٰۃ والسّلام کی صداقت میں جناب ڈاکٹر منظور احمدؐ صاحب بھیروی خلف الرّشید مولٰنا مولوی حاجی محمدؐ دلپذیر صاحب نے لکھی ہے۔ وہ ایک مخالفِ مولوی محمد آف لنگر مخدوم کی کتاب کا جواب ہے جو نہایت اسان اور عام فہم ہے ؕ

چھپ گئی ہے۔ قیمت صرف ۲ آنے

عادل